

ENSKILDA HÖGSKOLAN STOCKHOLM

Kandidatprogram i mänskliga rättigheter

EXAMENSARBETE

Hösttermin, 2020

”Exkluderande svenskhet” eller bara rasism?

En kritisk diskursanalys av samhällsdebatten om rasism utifrån Black Lives Matter i Sverige

Författare: Maria Kjellgren

Handledare: Göran Gunner

Enskilda Högskolan Stockholm

Abstract

During 2020, the human rights movement Black Lives Matter, BLM, gathered new momentum after the eight minute recorded murder of George Floyd by an American police officer caught widespread global attention. By the end of the year the BLM protests had spread internationally, with a purpose to most of all bring the issues of structural racism in their own country to the surface. This sparked a debate in Sweden and earlier research show that the dominant understanding of racism is that of racism as individual, caused by certain deviant individuals. The structural understanding of racism, the one where racism is a global power structure, has been on the outer margins of the Swedish debate since the 90's, but gathered more spread from 2012 and forward thanks to academics and journalists studying post-colonialism, but the individual understanding of racism is still the dominant one. This study aims to analyze and gain a deeper understanding of how ideas are constructed around the understanding of racism in Sweden in relation to BLM and to analyze main arguments and patterns to see if gaslighting is exercised. With structural racism and gaslighting as theoretical frames together with Norman Faircloughs critical discourse analysis as method, the study finds that the debate was still in those two different understandings; *questioning discourse* and *reproducing discourse*. Within the *questioning discourse*, postcolonial ideas and theories were being made, while the *reproducing discourse* would admit to structural racism in America, but denied its existence in Sweden. They denied structural racism by accusing BLM and the antiracists of importing American "race ideas", importing a "made up history" to Sweden which are all patterns aligned with gaslighting. Which one of these discourses that will "win" will have an impact on our view of racism and will thus have political, judicial, structural and social consequences along with changes for systems of knowledge and meaning.

Engelsk titel

"Excluding Swedishness" or just racism? A critical discourse analysis on the public debate on racism from the Black Lives Matter Sweden Movement

Nyckelord

Black lives matter, strukturell rasism, afrofobi, gaslighting, diskursanalys

"Daddy changed the world" - Gianna Floyd, 6

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.2 Disposition	7
1.3 Black Lives Matter	7
1.4 Tidigare forskning	9
1.5 Historisk tillbakablick	10
1.6 Syfte och frågeställning.....	12
2. Teoretisk Referensram.....	13
2.1 Strukturell rasism	13
2.3 Gaslighting	15
3. Metod och material.....	17
3.1 Diskursanalys	17
3.2 Analytiska redskap	19
3.3 Material och urval	20
3.4 Etiska Överväganden.....	22
4. Analys och resultat.....	23
4.1 Ifrågasättande Diskurs.....	23
4.2 Reproducerande diskurs	28
4.3 Sammanfattande diskussion	32

1. Inledning

2020 är ett år som sent kommer att glömmas bort i det kollektiva minnet hos jordens invånare, om ens någonsin. Under senvåren strax efter att Covid-19 hade spridit sig till en pandemi skedde en rad olika mordfall av afroamerikaner där det filmade mordet på George Floyd av en polis som kvävde honom med sitt knä under åtta minuter spreds som en löpeld globalt på sociala medier. Händelsen gav upphov till ett nytt momentum för rättighetsrörelsen Black Lives Matter (BLM). Demonstrationerna i USA som utvecklade sig under våren, sommaren och in på hösten nådde historiska nivåer av deltagare och beräknas vara den största sociala rörelsen i USAs historia.¹ Det är inte första gången polisbrutalitet mot afroamerikaner initierar en omfattande nationell debatt i USA, men för Sverige är det första gången BLM tagit en central plats i den svenska diskursen.²

Medvetenheten kring Sveriges mörkare historia kan påstås vara relativt låg,³ det mycket våldsamma 90-talet präglad av brutala hatbrott och många av dem med dödligt utfall verkar ha glömts bort. Att Sverige var ledande inom rasbiologin och att idéerna från rasbiologiska institutet inspirerade Nazityskland talas det inte ofta om. Att vi var koloniserare med en koloni i Karibien i över hundra år med slavar verkar inte vara närvarande i det kollektiva medvetandet likaså.

Sverige har undertecknat och ratificerat Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (CERD) som trädde i kraft 1972. Med rasdiskriminering menas:

varje skillnad, undantag, inskränkning eller företräde på grund av ras, hudfärg, härkomst eller nationellt eller etniskt ursprung som har till syfte eller verkan att omintetgöra eller inskränka erkännande, åtnjutande eller utövande på lika villkor av

¹ Buchanan, Larry, Bui, Quoc Trung, K, Patel, Jugal, Black Lives Matter may be the largest movement in U.S. history. i *The New York Times*. (3.7.2020), <https://www.nytimes.com/interactive/2020/07/03/us/george-floyd-protests-crowd-size.html> hämtad 18.11.2020

² The Times Editorial Board, The debate over police tactics spurred by the Rodney King beating still rages on. i *Los Angeles Times*. (28.4.2017), <https://www.latimes.com/opinion/editorials/la-ed-los-angeles-riots-20170428-story.html> hämtad 16.1.2020

³ Francis, Dorian, *Den antirasistiska nationen under omförhandling: En kort historia av uppfattningen av rasismen i Sverige som strukturell*. (Kandidatuppsats, Stockholms Universitet, 2016), <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1127529/FULLTEXT01.pdf> s 17

mänskliga rättigheter och grundläggande rättigheter på politiska, ekonomiska, sociala, kulturella eller andra områden av det offentliga livet.⁴

”Vi är oroliga över att Sverige tillåter organisationer som stöttar och sporrar rasistiskt hat”, skrev CERD-kommittén från FN till Sverige för snart tre år sedan och krävde ”omedelbara krafttag mot rasism.” Kommittén kritiserade även Sverige för ”stort antal hatbrott och fortsatt rasistiskt våld” särskilt mot muslimer och afrosvenskar.⁵ Samtidigt sprids fortfarande vittnesmål och berättelser från upplevd polisbrutalitet och annan form av rasistisk diskriminering och studier pekar på fortsatta problem inom många områden i samhället.⁶ I en tid där så kallad ”alternativ nyhetsmedia” reproducerar nidbilder och förenklingar, använder sig utav populistiska angreppssätt och stereotyper i alltför ofta diskriminerande och rasistiska beskrivningar stigit i popularitet i samband med att Sverigedemokraterna blivit det tredje största partiet i riksdagen; så är det essentiellt att öka kunskapen om rasismer i samhället vilket jag som forskare hoppas kunna bidra med denna studie.

Ett återkommande argument i USA i år var att man redan varit högljudd i sin protest mot strukturell rasism i årtionden utan någon reell förändring.⁷ Om vi studerar forskningen som finns så har Sverige problem med strukturell rasism även om det finns skillnader i hur den manifesterar sig i USA. Det är bra att det förts en dialog i år om strukturell rasism, men *hur* förs dessa diskussioner? *Hur* presenterade och konstruerade man Black Lives Matter och strukturell rasism? Har rörelsen i år påverkat vår syn på strukturell rasism inom landet, där den dominerande förståelsen är rasism som individuell?

⁴ Internationell konvention om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, (SÖ 1971:40) <https://www.regeringen.se/49b763/contentassets/3ff8a9bdaaca45c7bc1469bf6d46b1fe/internationell-konvention-om-avskaffandet-av-alla-former-av-rasdiskriminering-so-197140>

⁵ Von Hall, Gunilla, FN larmar: Sverige stöttar och sporrar rasistiskt hat. i *Svenska Dagbladet*. (11.5.2018), <https://www.svd.se/fn-larmar-sverige-stottar-och-sporrar-rasistiskt-hat> hämtad: 19.11.2020

⁶ Orrenius, Niklas & Costantini, Daniel & Mahmoud, Alexander & Hansson Anders, De vittnar om rasismen som många i Sverige inte vill se. i *Dagens Nyheter*. (8.8.2020), <https://www.dn.se/nyheter/sverige/de-vittnar-om-rasismen-som-manga-i-sverige-inte-vill-se/> hämtad: 15.1.2020

⁷ Thomsen, Ian, How do today's black lives matter protests compare to the civil rights movement of the 1960s? i *News @ Northeastern*. (4.6.2020), <https://news.northeastern.edu/2020/06/04/how-do-todays-black-lives-matter-protests-compare-to-the-civil-rights-movement-of-the-1960s/> hämtad 16.1.2020

1.2 Disposition

Jag kommer att inleda denna studie genom att först bena ut vad och vilka BLM är i USA men även i Sverige, för att sedan gå igenom tidigare studier gjorda kring ämnet om rasism i Sverige, för att redovisa utgångspunkten för min studie. Därefter ges en historisk tillbakablick om bland annat den svenska afrofobin för historisk kontext. Utifrån den tidigare forskningen som tillhandahållits formuleras därefter syftet av min studie samt frågeställningarna som kommer att besvaras. I kapitel två följer den teoretiska referensramen; strukturell rasism och gaslighting. Jag beskriver vad rasism och strukturell rasism är utifrån tidigare forskning, samt ger en övergripande introduktion till gaslighting som studerat begrepp. Kapitel tre beskriver metoden kritisk diskursanalys som jag kommer använda mig utav för att läsa och analysera materialet, alltså vilka tidningsartiklar jag valt och varför, samt hur jag gått tillväga i den processen. Under analytiska begrepp förklaras de analytiska redskapen från Faircloughs kritiska diskursanalys. Efter metoden presenteras etiska överväganden. I kapitel 4 redovisas analys och resultat, där tidningsartiklarna analyseras under rubrikerna *ifrågasättande diskurs* och *reproducerande diskurs* och sedan avslutas studien i en sammanfattande diskussion.

1.3 Black Lives Matter

Black Lives Matter är en människorättsrörelse som bildades 2013 efter mordet på den 17-årige afroamerikanske pojken Trayvon Martin och då började den som en hashtag på sociala medier. Skjutningen utfördes av en grannskapsvakt som i likhet med många andra fall av samma karaktär frikändes.⁸ Skaparna av hashtaggen är tre svarta kvinnor vid namn Alicia Garza, Patrisse Cullors och Opal Tometi som ville protestera mot mordet av Martin och synliggöra polisvåldet och rasismen som sker i USA mot afroamerikaner. Flera demonstrationer har sedan BLM:s tillkomst organiserats för att protestera mot upprepade fall

⁸ Nationalencyklopedin, Black Lives Matter, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/black-lives-matter> hämtad 30.11.2020

av polisbrutalitet. Idag kan rörelsen, som blivit en del av det amerikanska civilsamhället, beskrivas som ett handlingsorienterat och decentraliserat nätverk.⁹

Som nämnts i inledningen tog de historiska demonstrationerna fart efter George Floyds död i Minneapolis den 25 maj, 2020. Jämsides med utvecklingen i USA spred sig demonstrationerna som en löpeld över den internationella sfären där människor från Europa till Asien och Sydamerika till Australien samlades för att demonstrera i solidaritet med BLM i USA,¹⁰ men framförallt för att lyfta problemet med strukturell rasism inom det egna landet. I Sverige hölls det demonstrationer i Malmö den 4e och 9e juni, Göteborg och Stockholm den 3e juni. I USA spred Donald Trump narrativet att BLM demonstranter enbart var ute efter skadegörelse och kallade BLM för en ”symbol av hat”.¹¹ Vad som sedan kom fram i en studie av demonstrationerna var att uppemot 93 procent av alla demonstrationer kopplade till BLM från 24 maj till 22 augusti 2020 inte var våldsamma.¹² Studien gjordes av The Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) som är den mest använda realtidsdata- och analyskällorna om politiskt våld och protester runt om i världen. Det man ändå vet var att plundring skedde på vissa platser, statyer av tidigare slavägare togs ned av demonstranter på olika platser i landet och polis samt militär besvarade ofta med övervåld.¹³ Studien kom ut efter sommaren när de flesta demonstrationer avtagit. Det var till bakgrund av Trumps narrativ som demonstrationerna tog fart i Sverige, där tumult uppstod mellan demonstranter och polis och det debatterades flitigt hur demonstrationerna stridit mot folkhälsomyndighetens råd men initiativtagarna Ibi Chune Jogestrand, Mona Hassan och Queen Jonsson säger i Aftonbladet att de varit tydliga med att det inte får komma mer än 50

⁹ Nationalencyklopedin, Black Lives Matter.

¹⁰ Hadden, Joey & Cheong, Weng, Photos show where around the world Black Lives Matter and anti-police brutality protests are erupting, from Tokyo to Amsterdam, i *Business Insider* (6.6.2020) <https://www.businessinsider.com/photos-show-international-anti-racism-black-lives-matter-protests-2020-6?r=US&IR=T> hämtad 14.1.2021

¹¹ Liptak, Kevin & Holmes, Kristen, Trump calls Black Lives Matter a 'symbol of hate' as he digs in on race, i *CNN* (01.07.20), <https://edition.cnn.com/2020/07/01/politics/donald-trump-black-lives-matter-confederate-race/index.html> hämtad 20.12.20

¹² ACLED, Demonstrations & Political Violence in America: New Data for Summer 2020, <https://acleddata.com/2020/09/03/demonstrations-political-violence-in-america-new-data-for-summer-2020/> hämtad 19.11.2020

¹³ ACLED, Demonstrations & Political Violence.

personer, de hade även ritat ut kryss på marken med två meters mellanrum¹⁴ och i DN berättar de att man i inbjudan skrivit att det var riktigt att man följde de riktlinjer som Folkhälsomyndigheten och regeringen satt upp och på sociala medier hade deras konto 1000 följare. När polisen upplöste demonstrationen gick arrangörerna hem.¹⁵

Grundaren av BLM Sverige, Isatou Aysha Jones anordnade i BLM Sveriges namn digitala protester under året. Hon påpekade i SVT hur det alltför ofta pratas ”för oss och om oss, men inte med oss.”¹⁶ Jones startade BLM Sverige för att visa på hur strukturell och individuell rasism existerar i Sverige. Jones uttryckte för SVT hur hon kände att något behövde göras och att vara en del i kampen för sina rättigheter är något hon menar att man som svart föds in i: ”Jag skulle vilja säga att alla svarta är involverade sedan födseln. När vi föds blir våra kroppar automatiskt politiska.”¹⁷

I riksdagen har Sverigedemokraternas ledamot Tobias Andersson kallat BLM rörelsen för vänsterextrem och våldsbejakande, men Jones påminner om hur rörelsen i Sverige, som snart blir till en organisation, är politiskt och religiöst obunden. Hon säger att förutom namnet delar de inte så mycket med rörelsen i USA, men det gemensamma är kärnfrågan.¹⁸ BLM i Sverige har idag närmare 35,000 följare.

1.4 Tidigare forskning

Dorian Francis skrev år 2016 en diskursanalytisk studie ”Den antirasistiska nationen under omförhandling”. Hans studie visar att den individuella uppfattningen av rasism har varit och fortfarande är det dominerande sättet att förstå rasismen på i Sverige. Med den individuella

¹⁴ Israelsson, Linette, Arrangören: ”Det är vår rättighet att leva” i *Expressen* (3.6.2020), <https://www.expressen.se/nyheter/arrangoren-det-ar-var-rattighet-att-leva/> hämtad 20.12.2020

¹⁵ Svahn, Clas, Arrangören: Tar helt avstånd från det som hände efter demonstrationen, i *Dagens Nyheter* (04.06.2020), <https://www.dn.se/sthlm/arrangoren-tar-helt-avstand-fran-det-som-hande-efter-demonstrationen/> hämtad 20.12.2020

¹⁶ Bolin, Vendela, Black Lives Matter Sverige: ”Det pratas för oss och om oss - men inte med oss”. i *SVT Nyheter* (28.06.2020), <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/aysha-jones-startade-black-lives-matter-sverige> hämtad 7.12.2020

¹⁷ Bolin, Black Lives Matter Sverige.

¹⁸ Bolin, Black Lives Matter Sverige.

uppfattningen menar Francis synsättet att rasismen i Sverige är orsakad av vissa avvikande individer och grupper i en annars ”postrasistisk” nation. Francis analyserar den strukturella förståelsen av rasism, alltså uppfattningen om rasism som en strukturell maktordning som genomsyrar det svenska samhället och hur denna förståelse började ta form i den offentliga debatten i Sverige omkring år 1990, även fast den var ytterst marginell. Det var genom den postkoloniala teorin utforskat av akademiker och journalister som i fåtal började tala om rasism som en global maktordning byggd på den koloniala rasideologin om vit, europeisk överordning. Trots att Sverige inte stod i fokus i dessa tidiga texter så utläser Francis några av den strukturella diskursens centrala element; rasismen bör förstås i ett historiskt sammanhang - den europeiska kolonialismen och slavhandelns historia samt hur rasismen nyttjats för att legitimera den. Det framhålls att Sverige som nation inte står utanför den globala postkoloniala ordningen utan snarare gynnas av den som en del av inkluderingen i Europa och västvärlden. Grunden i den strukturella förståelsen är att rasismen är en specifik maktordning - en maktordning som systematiskt privilegierar just de grupper som kategoriseras som vita medan ”de andra” som kategoriseras som icke-vita inte privilegieras.¹⁹ I resultatet har Francis presenterat att den konkurrerande uppfattningen om rasismen som strukturell förblev marginell i samhällsdebatten fram till cirka år 2010-2012 och framåt då dess förekomst i debatten tycks ha ökat explosionsartat.²⁰ Flera indikationer tyder också på att den konkurrerande uppfattningens inflytande på debatten har ökat, trots att den mötts av stort motstånd. Francis poängterar dock att den individuella förståelsen fortfarande är den dominerande.²¹

1.5 Historisk tillbakablick

I Martin Ericssons rapport ”Historisk forskning om rasism och främlingsfientlighet” samlar han tidigare forskning till en analyserande kunskapsöversikt om rasism i Sverige. Ericsson skriver om magistraten i Landskrona (en statlig myndighet som skötte vissa juridiska frågor under denna period) som år 1931 skrev att “färgade raser under inga förhållanden, ’negrer’

¹⁹ Dorian, *Antirasistiska nationen*, s 22.

²⁰ Dorian, *Antirasistiska nationen*, s 39.

²¹ Dorian, *Antirasistiska nationen*, s 22.

icke ens såsom tillfälliga besökare, utom i rena undantagsfall böra äga tillträde till riket.” Han menar att på den tiden sågs det som en självklarhet att Sverige var ett land där svarta människor inte skulle få vistas, men så har det inte alltid sett ut. Forskning har visat att det funnits svarta människor med afrikansk härkomst i Sverige sedan åtminstone cirka 1700 och fram till och med 1800-talet men deras historia är dock ganska okänd. Ericsson menar vidare att deras historia inte går att förstå utan att ta hänsyn till Sveriges delaktighet i det kolonialistiska projektet. Många av de tjugotal personer med afrikanskt ursprung som identifierats i den svenska kyrkobokföringen under denna period hade kidnappats bort till Sverige som slavar eller under slavliknande förhållanden. Även fast vi hade slavar utanför Sverige så var det inte tillåtet innanför Sverige på den här tiden, så de var juridiskt sett fria människor. Ericsson poängterar dock att vi inte vet så mycket om hur dessa rättigheter motsvarades av reella rättigheter i praktiken.²² Det förekom även under perioden 1870-1900, att svarta människor ställdes ut på “utställning” på svenska tivolin och marknader.²³

Det faktum att Sverige var en kolonialmakt och handlade med slavar rimmar sällsynt illa med den svenska självbilden av ett fredligt land som står upp för mänskliga rättigheter och som till skillnad från andra europeiska stater, inte har präglats av rasism, skriver Ericsson. Han menar att tack vare senaste årens forskning vet vi nu att Sverige inte var så unikt som vi kanske gärna vill tro och att det kan vara smärtsamt att uppmärksamma vårt koloniala förflutna. Vi betedde oss inte annorlunda utan skiljde oss enbart från andra stora kolonialmakter kvantitativt, men inte kvalitativt.²⁴

Ericssons rapport visar att många föreställningar om svarta människor skapades via läroböcker och filmer som handlade om just människor i Afrika. Förekomsten av afrofofi i Sverige förutsätter alltså inte existensen av afrosvenskar utan afrofofi handlar lika mycket om “bilden av” svarta och den bilden kan i högsta grad skapas utan svarta människors närvaro i Sverige. Ericsson menar därtill att afrofofin inte heller kan skapas utan de erfarenheter,

²² Ericsson, Martin, *Historisk forskning om rasism och främlingsfientlighet i Sverige: en analyserande kunskapsöversikt* (Forum för levande historia, 2016), s 153.

²³ Ericsson, *Historisk forskning*, s 157.

²⁴ Ericsson, *Historisk forskning*, s 150.

föreställningar och idéer som uppstod som ett resultat av den europeiska kolonialismen,²⁵ som kunde ges auktoritativ status som vetenskapliga sanningar.²⁶ Ericsson skriver att det är slående hur länge afrofbiska föreställningar fortsatte att utgöra basen i geografiämnets läromedel. Så sent som 1936 påstod en lärobok att ”negrer” visserligen kunde uppfostras till en intelligensnivå som motsvarade en fjorton- eller femtonårings utveckling, men absolut inte mer än så. Att döma av forskningen som är sammanfattad var det först under 1950-talet som dessa afrofbiska framställningar började utmanas från vissa håll. Men dikotomin mellan ”svarta” och ”vita” bestod.²⁷

1.6 Syfte och frågeställning

Det är med detta historiska arv tillsammans med faktumet att svenskar i allmänhet delar en helt annan bild av Sverige som särskilt tolerant och progressiv som debatten kring den strukturella rasismen blir viktig samt intressant att analysera. Studiens övergripande syfte är att bidra till en djupare förståelse för hur Sverige förhåller sig till och förstår strukturell rasism i koppling till Black Lives Matter. Studien ämnar att fylla kunskapsluckor samt analysera hur idéer konstrueras runt förståelsen av rasism i Sverige och att analysera huvudargument och mönster för att se om gaslighting utövas.

Med tidigare forskning som grund, kommer denna studie att besvara följande frågeställning:

- Hur har debatten utifrån BLM i Sverige framställt strukturell rasism? Hur framställs BLM:s relevans till Sverige?
- Hur konstrueras diskursen och förekommer det gaslighting?
- Vad kan diskursen få för sociala konsekvenser?

²⁵ Ericsson, *Historisk forskning*, s 152.

²⁶ Ericsson, *Historisk forskning*, s 155.

²⁷ Ericsson, *Historisk forskning*, s 157.

2. Teoretisk Referensram

2.1 Strukturell rasism

I Martin Ericssons rapport om historisk forskning om rasism i Sverige som tidigare nämnts skriver han att definitionerna av rasism historiskt sätt fokuserat på rasismen som ”doktrin”, det vill säga tänkande, föreställningar och ideologier som stått i centrum, gärna hos enskilda individer. Men svenska historiker har börjat definiera rasism på delvis andra sätt och då i en begynnande dialog med den samhällsvetenskapliga forskning som länge varit mindre framträdande. Där ser vi begrepp som institutionell/strukturell rasism som enligt rapporten har föreslagits av bland annat Pål Brunnström och Pontus Rudberg. Strukturell rasism sätter istället fokus på handlande, praxis och regelverk och fokuserar på *institutioner* och *strukturer* snarare än på enskilda individer. Ericsson skriver att rasistiska föreställningar genomsyrat de flesta samhällen efter kolonialismens uppkomst och att mycket få personer, om ens någon, går helt fria från sådana. Men det vetenskapliga målet är inte att slå fast om enskilda personer kan klassificeras som rasister eller inte utan snarare att analysera yttranden och praktiker som kan få diskriminerande konsekvenser. Ericsson skriver att Rudberg bland annat har använt termen strukturell rasism för att beskriva den svenska flyktingpolitiken under 1930- och 1940-talen, där judiska flyktingar utsattes för negativ särbehandling. Då syftar inte begreppet strukturell rasism på en sammanhängande uppsättning av klart formulerade nedvärderande idéer om judar, utan syftar istället på den diskriminering som gång på gång drabbade de judiska flyktingarna, utan att enskilda handläggare nödvändigtvis var uttalade antisemiter eller ens hade som avsikt att behandla judar illa. Rasismen var inte nödvändigtvis *intentionell* och den behövde inte individuella rasistiska aktörer för att kunna upprätthållas. Den utövades istället genom de handläggningsrutiner, samt genom praktiker, eller praxis och kultur inom de myndigheter som skulle pröva flyktingars asylskäl och rätt till uppehållstillstånd.

Ericsson tar upp Matthew Kotts exempel; skånepolisens etniska registrering av svenska romer som avslöjades 2013. Kott ser registret som ett utslag av en historisk strukturell rasism som har funnits hos polisen i nästan hundra år och som har gjort att det ses som naturligt och okontroversiellt att registrera romer på grundval av etnicitet, eller att polisen automatiskt

betraktar dessa grupper som ”kriminella” och därför ser det som självklart att föra särskilda register över dem.²⁸ Diskriminering och exploatering kan möjliggöras genom att föreställningar om vissa kategoriers existens produceras, upprätthållas och legitimeras och det är något som sker genom historiska, politiska processer som inte har något självklart eller givet utfall.²⁹ Håkan Blomqvist nämns av Ericsson i rapporten där Blomqvist betonar sambandet mellan rasistiska föreställningar och västvärldens ekonomiska och sociala exploatering av befolkningen i dess kolonier. Han menar att rasismen inte primärt är något som växte fram bland ”folket”, utan något som skapades uppifrån. Den måste relateras till fenomen som imperialism och kolonialism, dvs. metoder för exploatering vars ideologi i viss mån utgjordes av rasismen (som i sin tur legitimerade kolonialismen). Rasismen var alltså något av en effekt av och ett redskap för ekonomisk exploatering, men den formulerades som en sekulär ideologi eller uppsättning av vetenskapliga begrepp av intellektuella från 1700-talet och framåt.³⁰

En annan term som hämtats från samhällsvetenskaperna är ”rasifiering”. Det är en term som kan användas på delvis olika sätt, men vars innehåll har vissa gemensamma drag med den strukturella rasismen. Begreppet rasifiering fokuserar inte på ett tillstånd utan på en *process* och den fokuserar inte på explicita rasistiska ideologier, likt den strukturella rasismen, utan på praktiker som *rasifierar* samhällen och grupper av människor. Man kan också säga att den kan användas för att studera både hur mänskliga samhällen organiseras och struktureras utifrån föreställda ”ras”-kategorier, som ofta men inte nödvändigtvis tillskrivs värderande egenskaper. Termen kan tillämpas för att beskriva hur den svenska arbetsmarknaden kan vara rasifierad, i den bemärkelsen att arbetare har tilldelats olika lön, eller blir nekad jobb, beroende på om de har ett visst namn, kodos som etniska svenskar eller inte. De utseendedrag som läggs till grund för en sådan kategorisering bör inte i första hand förstås som biologiska verkligheter, utan som socialt föreställda. I de samhällen där denna uppdelning funnits, har den uppstått genom att vissa utseendedrag, i detta fallet hudfärg, har tillskrivits mening och betydelse och lagts till grund för en uppdelning där vissa mänskliga kroppar rasifierats som

²⁸ Ericsson, *Historisk forskning*, s 18.

²⁹ Ericsson, *Historisk forskning*, s 19.

³⁰ Ericsson, *Historisk forskning*, s 22.

”vita” och andra rasifierats som ”svarta”.³¹ Denna uppdelning utnyttjades som en central del i legitimeringen av kolonialismen och imperialismen.

2.3 Gaslighting

Gaslighting är ett psykologiskt begrepp som beskriver en form av manipulation. Begreppet kommer från filmen *Gaslight* från 1944 där karaktären Gregory manipulerar sin fru Paula i syfte att få henne inlagd på sjukhus så att han kan få tillgång till hennes ärvda juveler. Gaslighting refererar till det återkommande temat i filmen; att varje gång Gregory tänder gasljuset på vinden för att söka efter juvelerna, så börjar andra lampor i huset att flimra. När Paula märker detta och ifrågasätter flimrandet, avfärdar Gregory effekten och låtsas som att Paula bara föreställer sig saker, vilket resulterar i att hon själv börjar tvivla på sin egen verklighetsuppfattning.³² Man har tidigare forskat om gaslighting som något som utförs i en relation mellan två personer men har på senare år tillämpats i den sociologiska och antirasistiska forskningen. År 2018 publicerades studien ”Sustaining Systemic Racism Through Psychological Gaslighting: Denials of Racial Profiling and Justifications of Carding by Police Utilizing Local News Media” av Tobias Heston och Joseph Ameil i tidskriften *Race and Justice*. Studien tar delvis definitioner från Kate Abramsons forskning som förklarar att även fast gaslighting är en form av manipulation, så noterar Abramson att gaslighting inte behöver börja med ett slutmål i åtanke. De som bedriver denna form av emotionell manipulation har ofta inte ett medvetet val att få sina offer att känna sig galna och inkompetenta. Detta är en viktig skillnad eftersom den indikerar att en person eller grupp kan gå in i denna gaslighting cykel utan en ”huvudplan” eller ett klart slut i sikte. Konsekvenserna bakom att notera att gaslighting kan ske oavsiktligt är att en person eller grupp kan gå in i detta kränkande beteende utan att märka det, vilket tyder på att denna lutning för sådant beteende ofta är ett resultat av vana eller djupt rotade övertygelser och ideologier. I analysen presenteras hur polismyndighetens uttalanden i Hamilton om anklagelser kring rasprofilering

³¹ Ericsson, *Historisk forskning*, s 18-19.

³² Heston, Tobias. Ameil, Joseph, Sustaining Systemic Racism Through Psychological Gaslighting: Denials of Racial Profiling and Justifications of Carding by Police Utilizing Local News Media 10(4), i *Race and Justice* (2020), <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2153368718760969> s 433.

i koppling till så kallad 'carding', en praktik där polisen kan stoppa och visitera vem som helst, hela tiden skiftade i media vilket är ett mönster som är förenligt med gaslighting.³³ Studien poängterar även vikten av en tydlig definition i media av vad carding faktiskt innebär och att utan en klar definition blir polisen mindre ansvariga och har 'bakdörren' lämnad öppen eftersom att ingen kan hålla dem strikt ansvariga för något som allmänheten inte ens vet klart och tydligt vad det är och innebär. Denna bakdörr tillåter polisen i denna kontext att kunna vara tvetydig och diffus i media.

I *American Sociological Review* skrev Paige L. Sweet förra året en studie om Gaslighting som belyser gaslighting som sociologiskt fenomen. Sweet menar att gaslighting ska förstås som rotad i ojämlika sociala förhållanden. Decennier av forskning, skriver Sweet, har visat att ingen form av missbruk kan extraheras från den sociala kontexten: vem som helst kan använda manipulativa taktiker mot vem som helst, men sådana handlingar kan bara transformera de utsattas liv när de är inbäddade i maktförhållanden. Studien fokuserar en del på just kvinnor som utsatta och menar att kvinnor typiskt sätt inte har den kulturella, ekonomiska och politiska kapitalet nödvändigt för att kunna gaslighta män.³⁴ Sweet identifierar sociala mekanismer genom vilka gaslighting skapar "surrealitet". Dessa inkluderar att associera offrets tankar, tal och handlingar med feminiserad irrationalitet, utnyttja intersektionella ojämlikheter relaterad till bland annat etnicitet och sedan använda offrets brist på institutionell trovärdighet mot dem.³⁵ Gaslighting är därav könsbaserad, men det behöver inte betyda att det enbart är män som är förövare och kvinnor som faller offer. Genom att systematisk associera den andra personer med irrationalitet i ett maktpräglad förhållande upprätthåller man existerande maktförhållanden. Sweets studie visar hur mäns relativa kulturella och ekonomiska kapital, kombinerat med deras tillgång till institutionell trovärdighet sätter villkoren för gaslighting.³⁶

³³ Heston, Ameil, *Systemic Racism*, s 434-435.

³⁴ Sweet, L Page, *The Sociology of Gaslighting* i *American Sociological Review* (2019), <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0003122419874843> s 852.

³⁵ Sweet, *Gaslighting*, s 870.

³⁶ Sweet, *Gaslighting*, s 870.

3. Metod och material

3.1 Diskursanalys

Detta avsnitt behandlar diskursanalys som metod. Ordet diskurs rymmer oftast en eller annan idé om att språket är strukturerat i olika mönster som våra utsagor följer när vi agerar inom olika sociala domäner. Diskursanalys är sedan på motsvarande sätt analys av dessa mönster. Mer specifikt menar Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips i boken ”*Diskursanalys som teori och metod*” att en diskurs är ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt av världen). Diskursanalysen är inte en enda ansats utan en rad tvärvetenskapliga och multidisciplinära ansatser som man kan använda på många olika sociala områden i många typer av undersökningar.³⁷ Här finns det tre olika sätt att förhålla sig till, som alla delar utgångspunkten att våra sätt att tala på inte neutralt avspeglar vår omvärld, våra identiteter och sociala relationer utan spelar en aktiv roll i skapandet och förändringen av dem. De delar även en målsättning om att bedriva kritisk forskning, att utforska och kartlägga maktrelationer i samhället och att formulera normativa perspektiv och peka på möjligheter till social förändring.³⁸ Diskursanalysen har en socialkonstruktivistisk utgångspunkt som ifrågasätter från ett samhällsvetenskapligt perspektiv sociala företeelsers naturlighet eller oundviklighet, alltså tror socialkonstruktivismen att samhället är socialt konstruerat av individer i samspel med varandra. Innebörden av begrepp och ord konstrueras av individerna som använder begreppen, i den tid de används.³⁹ Jørgensen och Phillips presenterar Vivien Burrs fyra premisser som binder ihop de tre angreppssätten: En kritisk inställning till självklar kunskap, historisk och kulturell specificitet och samband mellan kunskap och sociala processer.

Varje fall av en kommunikativ händelse har tre dimensioner. En analys av en kommunikativ händelse innebär således en analys av följande:

³⁷ Winther Jørgensen, Marianne, Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, upplaga 1:22 (Lund: Studentlitteratur, 2000), s 7.

³⁸ Winther Jørgensen, Phillips, *Diskursanalys*, s 8.

³⁹ Nationalencyklopedin, Konstruktionism, hämtad 8.12.2020.

- Dess lingvistiska uppbyggnad (*textnivå*)
- Diskurser och genrer som artikuleras i produktionen och konsumtionen av texten (*diskursiva praktikens nivå*)
- Överväganden om huruvida den diskursiva praktiken reproducerar eller omstrukturerar den existerande diskursordningen och vilka konsekvenser det har för den bredare sociala praktiken (*sociala praktikens nivå*)⁴⁰

Jag kommer i denna studie att använda mig utav en del av Norman Faircloughs kritiska diskursanalys såsom den presenteras i boken. I den kritiska diskursanalysen ses diskursiva praktiker - varigenom man producerar texter och konsumerar (mottar och tolkar) dem - som en viktig form av social praktik som bidrar till att konstituera den sociala världen, inklusive sociala identiteter och sociala relationer. Det är delvis genom diskursiva praktiker i vardagen som social och kulturell reproduktion och förändring äger rum. Inom den kritiska diskursanalysen är diskurs en praktik som både konstituerar den sociala världen men samtidigt konstitueras av andra sociala praktiker. Som social praktik står diskurs därav i ett dialektiskt förhållande till andra sociala dimensioner. Diskursen bidrar inte bara till att forma och omforma sociala strukturer och processer utan speglar dem också. När Fairclough analyserar hur diskursiva praktiker i medierna bidrar till att skapa nya former av politik tar han enligt Jørgensen och Phillips hänsyn till att diskursiva praktiker påverkas av samhällskrafter som inte bara har en diskursiv karaktär (till exempel det politiska systemets struktur och mediernas institutionella struktur.) I Faircloughs angreppssätt är språk som diskurs en form av handling som är social och historiskt situerad och står i ett dialektiskt förhållande till andra aspekter av det sociala.⁴¹ Diskurs är därmed en socialt inlagrad praktik som både reproducerar och förändrar kunskap, identiteter och sociala relationer. I kritisk diskursanalys hävdas det att diskursiva praktiker bidrar till att skapa och reproducera ojämlika maktförhållanden mellan sociala grupper, till exempel mellan sociala klasser, mellan kön eller mellan etniska minoriteter och majoriteten, men kan även utmana och ifrågasätta dessa.

⁴⁰ Winther Jørgensen, Phillips, *Diskursanalys*, s 74-75.

⁴¹ Winther Jørgensen, Phillips, *Diskursanalys*, s 68.

Kritiska diskursanalysen ser makt som något som skapar subjekt och agenter - som alltså är produktiv - snarare än en tvångskraft som någon utövar över andra. Fairclough definierar enligt författarna kritisk diskursanalys som en riktning som har till syfte att systematiskt undersöka förhållandena mellan diskursiva praktiker, händelser och texter; bredare sociala och kulturella strukturer, relationer och processer och visa hur sådana praktiker, händelser och texter frambringas och formas ideologiskt av maktrelationer samt hur genomskinligheten i dessa relationer mellan diskurs och samhälle själv är en faktor som säkrar makt och hegemoni.⁴² Genom att samtidigt bygga på diskursanalysen arbetar man tvärvetenskapligt för att undersöka relationerna mellan diskursiv praktik och social praktik och det är detta som är en av analysens huvudsyften: att visa på förbindelserna mellan diskursiva praktiker och bredare sociala och kulturella utvecklingstendenser och strukturer.⁴³

3.2 Analytiska redskap

- *Intertextualitet*

Syftar på att kommunikativa händelser bygger på tidigare händelser, när texter införlivar element från andra texter, man börjar aldrig om från början. Intertextualitet hänvisar till historiens inverkan på en text och till textens inverkan på historien genom att texten bygger på tidigare texter och därmed bidrar till historisk utveckling. En form av intertextualitet är *manifest intertextualitet*, där man direkt hänvisar till andra texter.⁴⁴

- *Transitivitet*

Hänvisar till hur händelser och processer förbinds, eller inte förbinds, med subjekt och objekt. Detta kan göras via nominalisering där ett substantiv ersätter en process

⁴² Winther Jørgensen, Phillips, *Diskursanalys*, s 69.

⁴³ Winther Jørgensen, Phillips, *Diskursanalys*, s 83-84.

⁴⁴ Winther Jørgensen, Phillips, *Diskursanalys*, s 77.

och får något att framstå som ett naturfenomen som skedde utan någon agent. (nedtonar *agency*)⁴⁵

- *Modalitet*

Ordet modalitet betyder "sätt" och fokuserar på talarens grad av instämmande (i "affinitet" med) en sats. Till exempel "det är kallt", "jag tycker det är kallt" och "det kanske är lite kallt" är olika modaliteter. Vilken modalitet som väljs får konsekvenser för diskursens konstruktion av både sociala relationer och kunskaps- och betydelsesystem.⁴⁶

3.3 Material och urval

En av de första stegen i att inleda denna studie var att göra ett val om vad för material som ska ligga till grund för undersökningen och varför. Det var några viktiga avgränsningar som jag som forskare var tvungen att beakta för att rama in studien. Bland annat var det av värde att hålla undersökningen till den debatt som blossade upp i våras efter George Floyd, därav gjordes en tidsmässig avgränsning där urvalet var producerat efter den 25 maj. Omfånget på materialet är anpassat till studien men eftersom detta är en kvalitativ studie ämnar den inte att redovisa statistiska resultat. Jag anser att empirin är tillräckligt för att besvara frågeställningen och fånga upp samt spegla de centrala delarna samhällsdebatten utifrån BLM och strukturell rasism.

Nyhetstidningarna valdes på grundvalen att de erhåller en sorts maktstatus och spridning⁴⁷ samt fick genomslag under den specifika perioden under sensvåren, sommaren och hösten. De stora nyhetsmedierna tolkar, framställer analyserar och informerar allmänheten om vad som händer i samhället och är en källa för viktig information för invånare. Tidningarna som söktes på material var *Aftonbladet*, *Expressen*, *Svenska Dagbladet* och *Dagens Nyheter*, alltså rikstäckande dags- och kvällstidningar som når ut till hela Sverige. Jag sökte via sökfunktionen på tidningarnas respektive hemsidor på "black lives matter" och läste artiklarna

⁴⁵ Winther Jørgensen, Phillips, *Diskursanalys*, s 87.

⁴⁶ Winther Jørgensen, Phillips, *Diskursanalys*, s 87-88.

⁴⁷ Winther Jørgensen, Phillips, *Diskursanalys*.

som berörde den svenska kontexten. De flesta artiklar som berör ämnet var just debattartiklar eller nyhetsartiklar och ytterst få ledarartiklar. De flesta av artiklarna som dök upp behandlade BLM i amerikansk kontext så dessa valdes bort. De artiklar som var djupgående intervjureportage om vittnesmål kring rasism valdes också bort i och med att dessa inte fångar upp samhällsdebatten, som studien ämnar att analysera. Jag valde även bort vissa debattspår som föddes ur BLM debatten såsom den om rivning av statyer, krav på förändringar hos varumärken vars tidigare bildspråk uppfattades stereotypiserande för att kunna besvara min frågeställning om konstruktionen i mediadebatten kring strukturell rasism i Sverige.

Utifrån att ha läst ett stort antal artiklar i olika genrer från den givna tidsramen, valdes debattartiklar och en ledarartikel som behandlade den strukturella rasismen i Sverige för att undersöka hur man motiverade och underbyggde sin tes, vilka centrala argument som presenterades och vad som fanns gemensamt hos texterna. Artiklarna valdes utifrån representativitet, alltså hur representativa artiklarna var för debatten generellt.

I analys av empirin var det viktigt att kunna se återkommande mönster i texterna. Detta uppnåddes genom att läsa och analysera materialet om och om igen och genom kunskapen som erhållits genom studerande av den kritiska diskursanalysen som metod. Under analysen sökte jag efter hänvisningar till viktiga juridiska ramverk relevanta till ämnet, som till exempel lagar, konventionsåtaganden och referenser till mänskliga rättigheter. Utifrån den teoretiska referensramen kollade jag även efter hur begreppet och innebörden av strukturell rasism konstruerades och hur teserna underbyggdes och applicerades därefter de analytiska referenserna och verktygen från strukturell rasism, kritiska diskursanalys och gaslighting. I analysen utvecklades min disposition allteftersom och jag kom fram till att dela upp analysen i rubriken ”*ifrågasättande diskurs*” och ”*reproducerande diskurs*”. Ledarartikeln är Ivar Arpis ”De kräver vitas underkastelse” publicerad den 8 juni i *Svenska Dagbladet*. Debattartiklarna är ”Sluta importera rasidéer från USA” publicerad i *Aftonbladet* den 4 juni 2020 av Daniel Claesson, repliken till denna publicerad den 5 juni i *Aftonbladet*, ”Ser du inte rasismen är du verklighetsfrånvärd” av Daniel S. Ogalde och Bilan Osmans artikel ”Sverige har varit vithetens högberg” i *Aftonbladet* från den 30 juni samt repliken på denna av Dan Korn, ”Därför har bilan Osman fel om Sverige och rasismen” från den 1 juli och tillslut Amat Levins artikel i *Dagens Nyheter*, ”Sa du rasism? Omöjligt, vi har en ofelbar värdegrund”

publicerad 18 augusti.

3.4 Etiska Överväganden

I utformandet av denna studie uppkom ett dilemma kring vilket begrepp som är bäst passande för att beskriva människors ursprung och etnicitet som studien berör. När individer som tillskrivs olika och inte helt oproblematiske begrepp utifrån hudfärg som de själva inte tillämpat för att beskriva sig själva så var det viktigt att välja begrepp som är erkända inom gruppen den berör. Terminologiska begrepp som afrosvenskar är det som är mest allmänt erkänt och ett begrepp som man tillskrivit sig själva. Det är även ett begrepp som återfinns vid föreningar som Afrosvenskarnas Riksförbund, Afrosvenskarnas Riksorganisation och begreppet används frekvent i forskning och media. För svenskar med afrikanskt ursprung kommer denna studie att använda sig utav begreppet afrosvenskar, dock blev användningen av begreppet svarta människor oundviklig i refererandet till empirin då det begreppet förekom upprepade gånger. I syfte att inte osynliggöra den svenska afrofofin och dess historia i Ericssons rapport valde jag att skriva de afrofofiska skällsorden som användes i citattecken.

När man diskuterar och forskar om grupper som marginaliseras och utsätts för olika former av förtryck är det viktigt att poängtera faktumet att gruppen i denna studie inte är passiva offer evigt fast i socialt utanförskap. Afrosvenskar är aktörer i förändringsskapande processer i samhället även fast det inte sker på samma villkor som för etniska svenskar. Att kunna se motsägelsefulla sanningar som att strukturer, maktordningar och sociala villkor begränsar individers liv och berövar individer möjligheter samtidigt som den andra sanningen också existerar där strukturer, normer och hegemoniska maktordningar ifrågasätts alltmer.

En kritik som är värd att poängtera är den mot suffixet ”-fobi” i till exempel afrofofi, som tas upp i Ericssons rapport. Rapporten menar att Carl Henrik Carlsson som själv använder ordet xenofobi som analytisk term, har erkänt att ”fobi” riskerar att leda tankarna till ett sjukligt tillstånd hos den enskilda individ som ger uttryck för negativa attityder mot olika grupper. Fokus riktas därför mot den enskilda individens dysfunktionella psykologi, istället för mot samhälleliga strukturer, maktordningar eller diskurser. I rapporten skriver Ericsson att Björn Horgby påpekar att beskrivningen av negativa attityder mot ”främlingar” som en ”rädsla”

sällan stämmer med den historiska empirin. Om fientligheten orsakades av ”rädsla” borde den försvinna när olika grupper lärde känna varandra bättre och fick och mer kunskap om varandra. Så ”entydig” är dock sällan verkligheten.⁴⁸

4. Analys och resultat

4.1 Ifrågasättande Diskurs

Diskursiv praktik

I Bilan Osmans artikel⁴⁹ skriver hon om varför man demonstrerar i Sverige; att det är ett erkännande av Sveriges arv och inte USA:s och beskriver Sverige som vithetens högberg. Hon menar att Carl von Linné är rasismens stamfader, att vi tillsammans med Danmark skeppade hundratusen slavar över Atlanten, att vi koloniserat Sápmi, grundade rasbiologiska institutet och att Sverige sedan dess inte gjort något för att på allvar göra upp med detta. Osman gör mer historiska referenser till när svarta ställdes ut på utställning i Sverige, om Louis de Geer som åkte på den första svenska slavhandelsexpeditionen till Afrika. Osman menar även att det inte är USA som har påverkat Sverige utan att det är Sverige som påverkat omvärlden, bland annat genom att ha varit ledande inom rasbiologin. Osman drar en parallell till medborgarrättsrörelsens tid och menar att samma tidlösa grupp som under denna tid ansåg att svarta krävde för mycket är de som idag försöker förminska BLM. Hon poängterar att svarta hjältar i historien var briljanta på att formulera sin samtid precis som dagens förkämpar är briljanta på att formulera sin. Osman menar att det minsta en kan göra är att inte ”deraila” samtalet, peka åt ett annat håll och ”ha ett lika blint förhållningssätt till historien som en har till andras hudfärg.” Daniel S. Ogalde skriver i sin artikel⁵⁰ att protesterna i Sverige handlar

⁴⁸ Ericsson, *Historisk forskning*, s 14.

⁴⁹ Osman, Bilan, Sverige har varit vithetens högberg, i *Expressen* (30.6.2020), <https://www.expressen.se/kultur/sverige-har-varit-vithetens-hogborg/> hämtad 17.12.2020

⁵⁰ Ogalde, Daniel S, Ser du inte rasismen är du verklighetsfrånvänd, i *Aftonbladet* (5.6.2020), <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/MRKx7r/ser-du-inte-rasismen-ar-du-verklighetsfranvand> hämtad 17.12.2020

om att visa ödmjukhet med ”de som tvingas genomlida det vi inte behöver genomleva.” Amat Levin kallar i sin text⁵¹ myndigheternas insisterande på att rasdiskriminering är osannolikt eller omöjligt som nonchalant. Han skriver därtill att det är mer arrogant än myndigheternas ”favoritförklaring” och med det menar han förklaringen att det alltid handlar om enskilda rötägg.

I Ogaldes replikartikel till Daniel Claessons text, skriver han att när Claesson kritiserar att seriösa politiker tar upp rasdiskriminering, så är resonemanget byggt på mycket subjektivt tyckande och beklagligt lite fakta. I den ifrågasättande diskursen förekom det försök att belysa vad BLM Sverige försöker att göra; då Claesson skrev att ”tesen är att högre melaninhalt än det typiskt svenska innebär att personen är ett offer, utsatt för förtryck.” Ogalde svarar att de protester som genomförs handlar inte om att “svartskallar försöker sticka en stor mysig offerkofta” och ”...inte heller om att starta ett raskrig eller att straffa den vite mannen. Det handlar om att uppmärksamma ett problem som vi inte har råd att ha överseende med längre.” Ogalde skriver vidare att på grund av vem han är så kan han lika lite förstå hur det är att vara lågutbildad och arbetslös i bruksort som hur det är att vara en svart kvinna i ett land som Sverige. Ogalde menar i sin replik till Claesson att vissa har ett behov av att slå ned på en helt legitim antirasistisk kamp. Han avslutar artikeln med att säga “det måste få ett slut nu.”

Detta avsnitt behandlar intertextualitet, modalitet och transitivitet i de ifrågasättande texterna. I Levins text återfanns manifest intertextualitet till en del andra texter: ett reportage i *DN* som lyder “De vittnar om rasismen som många i Sverige inte vill se” som kan tyda på hur den ifrågasättande diskursens fått ta alltmer plats, när diskursen sprids intertextuellt och byggs på varandra för att kunna skapa förändring. Han hänvisar direkt igen till en *Expressen* artikel vars innehåll är förenligt med den reproducerande diskursen, där Ewa-Gun Westford, presstalesperson vid polisen region syd, hänvisar till att polisen helt enkelt inte får diskriminera personer utifrån etnisk bakgrund. Ett annat fall av manifest intertextualitet hos Levins text är länken till en annan *DN* artikel där en ordningsvakt vittnar om utbredd rasism inom branschen där han själv ger exempel på hur invandrare “steks” (branschuttrycket för att

⁵¹ Levin, Amat, Sa du rasism? Omöjligt, vi har en ofelbar värdegrund, i *Dagens Nyheter* (18.9.2020), <https://www.dn.se/kultur/amat-levin-sa-du-rasism-omojligt-vi-har-en-ofelbar-vardegrund/> hämtad 17.12.2020

neka inträde) på många krogar runt om i Stockholm. Ogalde hänvisar direkt till Claessons reproducerande text och här ser vi att de olika diskurserna byggs på varandra i en intertextuell kedja. Det kan anses vara väntat att aktörer i den ifrågasättande diskursen måste förhålla sig till den dominerande diskursen som även tycks prägla myndighetspersoner som uttalar sig i media, på så sätt är historien inskriven i språket. Den manifesta intertextualiteten i diskursen hänvisar till historiens inverkan på texten. Detta betyder inte att den ifrågasättande diskursen inte haft inverkan och Levin hänvisar direkt till en artikel vars innehåll speglar den ifrågasättande diskursen där en ordningsvakt själv vittnar om utbredd rasism i branschen. I texterna förstärktes *agency*, där händelser och processer knöts ihop med subjekt och objekt vilket i detta fall handlade om strukturell rasism som kopplades ihop med kolonialismen, rasbiologin och vårt arv från den samt myndigheter såsom polisen och tullverket. I allmänhet uttrycktes teser med medelhög affinitet, medan Osman valde att uttrycka sig i hög affinitet med sina teser, bland annat genom att skriva ”Det. Är. I. Sverige. Rasprofilering. Pågår.”

Detta avsnitt behandlar gemensamma nämnare funna i materialet. En av de första regelbundenheter som antydde i den ifrågasättande diskursen var att blicka tillbaka historiskt på det Europeiska koloniala projektet, bena ut den historien och belysa Sveriges roll i detta för att sedan peka på hur arvet från kolonialismen påverkar Sverige än idag. Man skulle kunna säga att diskursen har en postkolonialistisk anda.

Ett annat återkommande mönster var att hänvisa till konkreta händelser av rasism. Levin underbygger sina argument med konkreta exempel på rasism där han likt Ogalde också tar upp Skånepolisens romregister. Osman skriver bland annat att var fjärde person som utsätts för ett hatbrott är afrosvensk och att minoriteter diskrimineras på arbets- och bostadsmarknaden med bland annat lägre lön än majoritetsbefolkningen. Ogalde berättar om en personlig berättelse om när han blev spottad på som nioåring av ett gäng skinnskallar och hur han fick en ölburk kastad på sig från en passerande bil medan de skrek “jävla svartskalle.” Även Levin börjar sin artikel genom att hänvisa till vittnesmål av rasprofilering där han tar upp fallet om en 45-årig kvinna som brottats ned framför sina barn av ordningsvakter men sen själv dömdes till fängelse för våld mot tjänsteman. Han länkar till en annan DN artikel där sex afrosvenskar vittnar om rasismen de utsätts för i Sverige, där han nämner 40-åriga Titus Murimi som “släpades av Öresundståget på väg hem från jobbet av två tulltjänstemän, fördes

till ett fönsterlöst rum och ”enligt honom själv - utsattes för ett övergrepp.” Han frågar sig vem som kan glömma den gravida kvinnan som hårdhänt omhändertogs på Hötorgets tunnelbanestation i februari 2019. Han tar även upp fallet med Benjamin Antwi som var på väg hem till Malmö efter ett jobb i Köpenhamn men blev ombedd av gränspolisen att kliva av tåget. Levin skriver att Antwi inte ansåg att polisen gav honom anledningen till att han misstänktes, vägrade kliva av och slets därefter av från tåget. Antwi ser detta som ett solklart fall av rasprofilering medan det enligt polisen handlar om så kallad fördjupad kontroll; värt att tillägga är att Antwi berättar att han ofta blir utvald för kontroll på väg hem från jobbet och ville bara komma hem och sova efter en lång arbetsdag. Ogalde berättar om en liknande historia, som hänt han själv. Han skriver att han på väg till sitt jobb blev kvarhållen av polis tills hans svenska chef kom och hämtade honom, allt medan ”blonda och brunhåriga passerade obehindrat.”

Ogalde blickar sedan, likt Levin och Osman, mot forskningen och Ogalde skriver att Nationella Trygghetsundersökningen uppskattar att drygt 145 000 människor utsattes för främlingsfientliga hatbrott år 2015. Ogalde poängterar även att covid-19 slagit extra hårt mot Stockholms etniska minoriteter och Levin riktar kritik mot myndigheter och diskuterar vidare hur de traditionsenligt hänvisar till värdegrunden hos myndigheten och är ”bortviftande” när vittnesmål och anklagelser om rasism kommer. Levin poängterar att upprepande gånger hänvisa till en värdegrund är som att säga att lagboken skulle hindra att brott begås. Att polisen inte ”får” diskriminera personer utifrån etnisk tillhörighet är inte tillräckligt, skriver han. Han jämför det med biträdande chef för Tullverkets avdelning för brottsbekämpning Viktoria Dürings svar i samband med Titus Murimis uppmärksammade fall. Hon hänvisade till Tullverkets statliga värdegrund, att rasism inte finns i deras katalog och att deras tjänstemän aldrig gör fel. Sedan tar han även upp Kalla faktas granskning från 2019 där hundra personer vittnade om rasprofilering och berättar om hur polisens svar på detta var att polisen diskriminerar inte eftersom etnisk profilering enligt lagen är förbjuden. ”Ja men då så. En värdegrund är tydligen det ultimata botemedlet mot rasism, ända ned på individnivå. Och rasprofilering sker inte för det står nedskrivet att det inte får ske”, skriver Levin. Levin skriver också om ett exempel om en polischef i Västernorrland som befordrades trots att han på Facebook skrivit ”mellanösternpack”, ”massakrera asen” och att ”det bästa” man kan göra av

Rashid Musa, ordförande för Sveriges unga muslimer, är att omvandla honom till ”70 kilo hundmat”.

Social praktik och gaslighting

I analysen av den ifrågasättande diskursen var det svårt att hitta mönster som tyder på gaslighting. Gaslighting berördes i de ifrågasättande texterna när man refererade till myndigheters respons till vittnesmål om rasism, vilket var ett mönster i texterna. Man hänvisar inte explicit till gaslighting i någon av artiklarna, men gör en poäng av att responserna från myndigheterna är bristfälliga och osynliggörande och just det upprepade osynliggörandet är ett mönster förenligt med gaslighting. Med andra ord hittades gaslighting, men då enbart i en intertextuell mening.

Att belysa konkreta exempel på rasism och att hänvisa till forskning som pekar på att strukturell rasism är ett problem vi har i Sverige, kan vara en del av fröet till förändring. Man pekar på ett påminnande om vad BLM Sverige och BLM demonstrationerna i Sverige faktiskt syftar att belysa. Enligt den kritiska diskursanalysen bär den konkurrerande elementens existens fröet till motstånd, eftersom de element som ifrågasätter de dominerande betydelserna förser människor med resurser till motstånd.⁵² Resurs till motstånd skulle i denna kontext kunna handla om kunskapen om det postkoloniala arvet och forskningen som hänvisar till dagens strukturella diskriminering mot afrosvenskar och minoriteter. Ett annat frö är den där skribenterna slår hål i myndigheters responser, vilket förser människor med verktyg att kunna se igenom gaslighting och därav försöka undvika de psykologiska och sociala konsekvenserna av det.

⁵² Winther Jørgensen, Phillips, *Diskursanalys*, s 80.

4.2 Reproducerande diskurs

Diskursiv Praktik

Ivar Arpi skriver i sin artikel att de länder som många invandrat från till Europa har haft slavar längre och behandlar svarta sämre.⁵³ Arpi skriver vidare “som att det är samma sak att ha tagits till USA i slavskipp under 1700-talet och att som migrant få uppehållstillstånd i Sverige 300 år senare. Som att tvångsarbete på bomullsfält är samma sak som att utan motprestation få ta del av en generös välfärdsstat.” Man kan se tendenser att man inte vill behandla strukturella rasismen i texten, han pekar dock på hur bra Sverige är och att människor får komma hit “utan motprestation”. Dan Korn skriver i sin artikel “...att andra länder också hade rasbiologi, visade svarta på cirkus, koloniserade urinvånarnas mark, sysslade med slavhandel och slaveri och förtryckte minoriteter spelar ingen roll. Det viktiga är att Sverige gjorde detta”⁵⁴ som svar på Osmans artikel där hon belyser Sveriges roll i kolonialismen och det koloniala arvet. Daniel Claesson skriver i sin artikel att USA ägnar sig åt rasindelning av särskilda historiska skäl, där han tar upp slaveriet och fördrivningen av ursprungsbefolkningen och en lång period av diskriminering mellan etniska grupper som orsaker.⁵⁵ Han fortsätter med att säga att Sverige inte har en motsvarande historia och att det inte finns någon anledning för oss att importera en sådan “låtsashistoria” för att motivera åtgärder i Sverige. När man nämner Sveriges roll i kolonialismen och slavhandeln i den reproducerande diskursen, görs det ofta för att poängtera ut att rollen Sverige hade var blygsam eller för att blicka utåt.

Korn skriver att Osman har en “narcissistisk syn” i sin text där “Sverige är bäst på att vara sämst.” Han menar att han kan invända en hel del mot hennes historiska referenser i texten, bland annat att “den svenska slavhandeln var mycket blygsam i jämförelse”. Han beskriver Osman som någon som för fram den “priviligierade elitens chicka men falska ödmjukhet, den

⁵³ Arpi, Ivar, De kräver vitas underkastelse, i *Svenska Dagbladet* (8.6.2020), <https://www.svd.se/de-kraver-vitas-underkastelse> hämtad 22.12.2020

⁵⁴ Korn, Dan, Därför har Bilan Osman fel om Sverige, i *Expressen* (1.7.2020), <https://www.expressen.se/kultur/darfor-har-bilan-osman-fel-om-sverige-och-rasismen/> hämtad 22.12.2020.

⁵⁵ Claesson, Daniel, Sluta importera rasidéer från USA, i *Aftonbladet* (4.6.2020) <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/50xPjb/sluta-att-importera-rasideer-fran-usa> hämtad 22.12.2020

som ser Sverige som världens viktigaste land. Vi som är så bra därför att vi erkänner oss vara värst. I den diskursen måste Linné vara rasismens fader eftersom han var svensk.” Till Osmans tes att vi inte gjort upp med vår rasistiska historia säger Korn att han hört ”samma påståenden upprepas hela tiden” de senaste årtiondena, alltid med att “vi aldrig gjort upp med detta”, utan att kontra med egna argument om hur vi gjort upp med detta.

I detta avsnitt behandlas intertextualitet, modalitet och transitivitet. I Arpis text är den enda formen av manifest intertextualitet när han citerar en ung kille från BLM demonstrationerna som fick en fråga i TV varför han demonstrerar varpå han svarade att han “vill bli fri.” Istället för att undra vad personen kan ha haft för upplevelser för att känna så, tar Arpi upp citatet för att poängtera att detta är tankegoods stulet direkt från USA. Claesson refererar direkt till en artikel där jämställdhetsminister Åsa Lindhagen erkänner den strukturella rasismen, vilket kan ses som ett tecken på den ifrågasättande diskursens inflytande på dagens debatt. Manifest intertextualitet förekom i Claessons artikel i form av direkt refererande till Osmans artikel som hans artikel var en replik på. Claesson nedtonar den *agency* som återfinns i Osmans artikel genom att rada också skriva om Linné, men Claesson formulerade hans liv annorlunda, i en specifik ordning: “Linné delade in växter, djur och människor i grupper beroende på utseende.” Claesson nedtonar *agency* igen genom att prata om “exkluderande svenskhet” som ett naturfenomen, som *kan* ”drabba invandrare”, men han uttrycker sen med hög affinitet att detta aldrig handlar om rasdiskriminering. Arpi stod ut i modalitet, där han uttryckte sina teser i hög affinitet. Som ledarartikel ges texten automatiskt mer auktoritet och han formulerar tesen om att BLM kräver vitas underkastelse som fakta. “En vit har inte rätt till en egen uppfattning”, “Ingen diskussion är möjligt. Inget samtal mellan jämlikar.” Även Claesson uttryckte hög affinitet med sina teser “diskussionen om att dela in mänskligheten i raser städade vi bort med andra världskriget” och “svarta människor diskrimineras inte strukturellt i Sverige.”

Detta avsnitt behandlar mönster som upptäcktes i texterna. Bland annat är det ett återkommande mönster att skribenterna flyttar fokus till andra länder, då främst USA men även till andra kolonialmakter. Utifrån ett klipp Arpi sett online från USA, grundar han förståelsen av BLM som en rörelse som kräver vitas underkastelse. Arpi och Claesson

anklagade den ifrågasättande diskursen för att importera idéer, nationell historia och tankegods från USA och låtsas som att USA:s problem också är Sveriges. Den reproducerande diskursen var inte fokuserad på vad BLM sagt i media, varför man demonstrerar i Sverige och heller ingen hänvisning till forskning om strukturell rasism i Sverige, som BLM Sverige vill belysa. Arpi var den enda att nämna att det är rätt att protestera mot rasism, polisvåld och för jämlikhet, men då i anknytning till videon på George Floyd. Arpi menar att BLM protesterna inte längre handlar om jämlikhet och menar att det han sett, när vita "tvingas" knäböja, be om förlåtelse för sin hudfärg och "kyssa fötterna på folk med en annan hudfärg" så handlar det om att det är en medfödd synd att vara vit, som aldrig kan tvättas bort. Det är då inte jämlikhet man eftersträvar, utan underkastelse, skriver han. Han menar att det mest passande ordet för en sådan inställning är rasism. Han frågar sig om alla liv i allmänhet plötsligt slutade spela roll för att en amerikansk polis dödade en svart man? Arpi refererar aldrig till BLM direkt. De får komma till tals i form av referens till en video, som han tolkat mycket subjektivt. Han menar vidare att tanken om att vita bär på en unik skuld är farlig och historiskt felaktig. Han refererar inte till vart han hört om vitas skuld. Även Claesson menar att man försöker få vita att känna skuld. BLM har inte diskuterat skuld, dock har de diskuterat ansvar.

Enligt Korn spelar Osman ut offerkortet för att kunna anklaga andra för vithetsprivilegium, även om hennes egen ställning i Sverige "visar hur fel hon har." Ur ett intersektionellt perspektiv kan någon vara privilegierad på ett sätt och icke privilegierad på ett annat. Osman kan omöjligen ha ett vithetsprivilegium, även fast hon kan sägas vara privilegierad på andra sätt. Han menar vidare att Osman skiljer på människor utifrån utseende och avslutar artikeln med att fråga: "Om Linné tack vare sin indelning är rasismens fader, vad är då Bilan Osman?" Detta var Claessons slutkläm i en respons till hennes artikel som berättade om Sveriges koloniala historia och nutida rasism.

Att ställa BLM-demonstranter mot resten och svarta mot vita är ett återkommande mönster i den reproducerande diskursen. Arpi skriver att BLM syftar vitas underkastelse och Korn skrev i sin artikel att vita som knäböjer och liknande är en "spark mot vita som inte är privilegierade... de blir därmed en sämre sorts människor".

Social Praktik och Gaslighting

Genom att relativisera Sveriges rasistiska historia och hänvisa till den som en importering av "låtsashistoria", flytta fokus till andra länders rasism och konstruera antirasister som människor som spelar ut offerkortet, kan det komma att få konsekvenser för vad för typ av åtgärder som kommer att införas mot strukturell rasism och antisvart diskriminering eller om det ens kommer åtgärder eller inte. Enligt Ericssons rapport möjliggörs diskriminering genom föreställningar om vissa grupperns existens produceras, upprätthålls och legitimeras och detta sker genom processer som inte har något givet utfall.⁵⁶ Eftersom diskurs är i ett dialektiskt förhållande till andra sociala praktiker, så framställer diskurser strukturell rasism som påhitt och utövar ett osynliggörande av en del av vår historia så kommer det få konsekvenser för vår syn på rasism och därav även konsekvenser för politiska och juridiska åtgärder mot rasism samt sociala relationer.

Att konstruera de som står upp mot strukturell rasism och för sina rättigheter som en rörelse helt grundad i lögn är ett mönster förenligt med gaslighting där man i det här fallet konstruerar BLM, som en människorättsrörelse som kämpar för något som är rent "påhitt" där rasdiskriminering inte har någon som helst "förankring i verkligheten." Då irrationaliserar man vilket är en form av feminisering och diskreditering som är ett verktyg inom gaslighting; att måla upp offret som irrationell och okunnig.⁵⁷ Sweets studie visar att en faktor som sätter villkoren för gaslighting är mäns institutionella trovärdighet. Vad händer om man byter ut män i den meningen till vita? Att vita, i detta fall etniska svenskars institutionella trovärdighet sätter villkoren för gaslighting, i detta fall rasifierad gaslighting.

Den dominerande förståelsen av rasism som individuell, som något som växt fram bland folket och inte uppifrån och fränkopplat den historiska kontexten med Europas koloniala projekt har varit så given och självklar, (i sig en konsekvens av hegemoniska

⁵⁶ Ericsson, *Historisk forskning*, s 19.

⁵⁷ Sweet, *Gaslighting*, s 854-855.

maktförhållanden) att när de som försöker belysa den strukturella rasismen från den ifrågasättande diskursen så möts de av denna fokusförskjutning, förnekelse och dikotomiska diskurs samt mönster av gaslighting från diskursen som reproducerar den dominerande förståelsen. Viktigt att komma ihåg är att utövandet av gaslighting ofta är ett resultat av vana eller djupt rotade övertygelser. Gaslighting får reella konsekvenser när den som gaslightar mobiliserar ojämlikheter på makro- och mikronivå relaterat till antingen kön, sexualitet, ras, nationalitet och/eller klass. Med reella konsekvenser menar Sweet att sådan taktik skadar offrets känsla av verklighet, autonomi, rörlighet, identitet och sociala stöd.⁵⁸

Hegemoni är inte bara dominans utan en förhandlingsprocess vari man skapar betydelsekonsensus,⁵⁹ precis som de afrofbiska föreställningarna fick auktorativ status som sanning i Sverige fram tills nästan mitten av 1900-talet. Det är svårt att se på den reproducerande diskursens frånvaro av hänvisningar till forskning som en slump. Vår syn på och kunskap om världen är kulturellt och historiskt präglade, därav är det inte direkt chockerande att den individuella uppfattningen än idag är högst närvarande i samhällsdebatten kring rasism, när majoritetens föreställningar och idéer i Sverige historiskt sett fått auktorativ status och spridning. Den diskursiva praktiken reproducerar diskursordningen och bidrar därmed till att upprätthålla status quo i den bredare sociala praktiken.⁶⁰

4.3 Sammanfattande diskussion

För att besvara frågan om hur BLM:s relevans till Sverige framställs så fanns mönster där man i den reproducerande diskursen kopplade ihop demonstrationerna och BLM till USA istället för Sverige men i den ifrågasättande diskursen talade man om att BLM Sverige syftar till att belysa problemen i Sverige och inte i USA. Den reproducerande diskursen har således framställt strukturell rasism som något som inte finns här, medan den ifrågasättande diskursen framställde strukturell rasism som ett samhällsproblem i Sverige som måste tas tag i.

⁵⁸ Sweet, *Gaslighting*, s 852.

⁵⁹ Winther Jørgensen, Phillips, *Diskursanalys*, s 80.

⁶⁰ Winther Jørgensen, Phillips, *Diskursanalys*, s 90.

De som upprätthåller den reproducerande diskursen där rasism är individuellt hänvisar inte till forskning. Detta skiljde de reproducerande diskursen och den ifrågasättande diskursen åt, då hänvisning till studier och forskning var genomgående i de ifrågasättande texterna. Definitionen av strukturell rasism återfanns inte i någon utav diskurserna. Skillnaden mellan frånvaron av en definition av strukturell rasism i de olika diskurserna är att i den ifrågasättande diskursen gav man konkreta exempel på fall av strukturell rasism. De återkommande konkreta exemplen kan ses som ett förhållningssätt till den reproducerande diskursens förnekande och relativiserande. Man hänvisade också till akademiska studier och forskning som går i linje med definitionen av strukturell rasism. Detta saknades som sagt i de reproducerande texterna. Studier och undersökningar har förbisetts eller debatten har reducerats till en diskussion om huruvida strukturell rasism ens är något som existerar. Detta riskerar att stagnera samtalet om rasism i samhället och därav åtgärder mot rasism.

Ogalde visar i sin ifrågasättande text på ett intersektionellt perspektiv där han berättar om hur han själv blivit utsatt för rasism, men samtidigt skriver att han med sin relativt ljusa hy ändå lyckas "flyga under många radar" och att texten inte syftar till att handla om honom. Detta intersektionella perspektiv gick inte att finna hos de reproducerande texterna; där ställdes snarare BLM i dikotomi med vita, när Arpi skrev att vita blir underkastade svarta om man knäböjer och enligt Korn är vita som knäböjer sig en spark mot vita som inte är privilegierade. BLM:s relevans till Sverige framställdes i den reproducerande diskursen som något som inte hör hemma här och tvärtom i den ifrågasättande diskursen.

Ogalde poängterar i sin text att de som tillhör en samhällsgrupp som i större grad än andra diskrimineras på grund av sin etnicitet gör inte personen per automatik till ett offer, medan den reproducerande diskursen anklagade de som står upp emot strukturell rasism för att spela ur offerkortet, medan Arpi indikerar att BLM:s agenda gör att vara vit blir en medfödd synd, som "aldrig kan tvättas bort", tankegods tagna direkt ur den antirasistiska diskursen. I den ifrågasättande diskursen poängterar Levin att Sverige har en ovilja att ta itu med rasismen och att anledningen till varför det går så långsamt kan handla om att det är de som själva drabbas som vågar erkänna att vi överhuvudtaget har ett problem.

För att besvara frågan om gaslighting så förekom mönster som tyder på gaslighting i den reproducerande diskursen och i den ifrågasättande diskursen förekom gaslighting enbart intertextuellt. Gaslighting nämndes dock aldrig explicit i någon text. Sweet skriver att politik för att skydda mot gaslighting bör fokusera på att höja kvinnors institutionella trovärdighet, samt kulturellt och ekonomiskt kapital.⁶¹ I denna kontext skulle en politik för att skydda mot rasifierad gaslighting kunna fokusera på att höja minoriteters institutionella trovärdighet och kulturellt samt ekonomiskt kapital.

För att besvara vad diskursen kan få för sociala konsekvenser, så blir några former av handlingar naturliga och andra otänkbara i en bestämd världsbild. I den där strukturell rasism inte existerar så kan vi i teorin ta bort diskrimineringslagen som skyddar mot strukturell diskriminering och sluta forska om ämnet, eftersom det helt enkelt inte existerar i verkligheten. Varför ska vi då ens diskutera det överhuvudtaget? Den sociala konstruktionen av kunskap och sanning kan därmed i allra högsta grad få konkreta sociala konsekvenser, när *hur* vi förstår ett fenomen förändras.

I den reproducerande diskursens kritik mot den ifrågasättande diskursen uttrycktes det ofta i form av att antirasisterna är de verkliga rasisterna och att de svartmålar Sverige. I den ifrågasättande diskursens kritik av den reproducerande diskursen, hänvisades det dock oftast till nutida studier och forskning om strukturell rasism. Där förekom det även vittnesmål, som uttrycktes med en medelnivå av affinitet, man underströk att detta var de utsatta personernas upplevelser och upplevelser är subjektiva. Diskurserna kommunicerar intertextuellt med varandra, vilket i sig kan vara en resurs till förändring.

Den samlade bilden visar att kampen ännu inte är avgjord, där nästintill motsatta förståelse och synsätt möter varandra intertextuellt. Ett allmänt erkännande från civilsamhället och myndigheter skulle kunna vara en början till åtgärder och transformering.

Teorin strukturell rasism i kombination med metoden kritisk diskursanalys visade sig arbeta bra ihop för att kunna uppnå studiens syfte och besvara frågeställningen. Appliceringen av teorin gaslighting visade sig vara svårare i förhållande till den *ifrågasättande diskursen*

⁶¹ Sweet, Gaslighting, s 871.

jämfört med den *reproducerande diskursen*. Diskurserna är så pass olika i karaktär att gaslighting knappt tog någon plats i den *ifrågasättande diskursen*. Därav kan den *reproducerande diskursen* ge intryck av att den granskas mer kritiskt. Empirin tillhandahöll studien de centrala delarna av debatten kring strukturell rasism i Sverige, men med mer tid och teckenrum hade jag kunnat utföra en analys där ett större antal artiklar hade kunnat analyseras. Det hade även varit av intresse vid en större studie att göra receptionsundersökningar för att ta reda på hur mottagare av texterna kring detta ämne tolkat dem, då Fairclough enligt författarna tar avstånd från den kritiska lingvistikens tendens att betrakta mottagarna som passiva och ta texternas ideologiska verkningar för givna.⁶²

För framtida forskning skulle det vara av intresse att forska om vithet i svensk kontext. Det har i stort inte diskuterats mycket om vita privilegier på en bredare skala i den svenska samhällsdebatten. Precis som vi talar om män, machokultur och manliga privilegier för att förstå oss på ojämlikheten mellan könen som manifesterar sig i samhället måste vi prata om vithet för att förstå oss på det ojämlika förhållandet som råder i samhället baserat på bland annat vilket ursprung och vilken etnicitet man kodas som att tillhöra. Det skulle vara intressant att forska om vithet utifrån ett svenskt perspektiv, det finns redan en hel del forskning om detta ur amerikanskt perspektiv. Detsamma gäller gaslighting och rasifierad gaslighting, där studier utförts i USA men inte i svensk kontext.

⁶² Winther Jørgensen, Phillips, *Diskursanalys*, s 87.

Bibliografi

ACLEDD, Demonstrations & Political Violence in America: New Data for Summer 2020, <https://acleddata.com/2020/09/03/demonstrations-political-violence-in-america-new-data-for-summer-2020/> hämtad 19.11.2020

Arpi, Ivar, De kräver vitas underkastelse, i *Svenska Dagbladet* (8.6.2020), <https://www.svd.se/de-kraver-vitas-underkastelse> hämtad 22.12.2020

Bolin, Vendela, Black Lives Matter Sverige: ”Det pratas för oss och om oss - men inte med oss”. i *SVT Nyheter* (28.06.2020), <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/aysha-jones-startade-black-lives-matter-sverige> hämtad 7.12.2020

Buchanan, Larry, Bui, Quoc Trung, K, Patel, Jugal, Black Lives Matter may be the largest movement in U.S. history. i *The New York Times*. (3.7.2020), <https://www.nytimes.com/interactive/2020/07/03/us/george-floyd-protests-crowd-size.html> hämtad 18.11.2020.

Claesson, Daniel, Sluta importera rasidéer från USA, i *Aftonbladet* (4.6.2020) <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/50xPjb/sluta-att-importera-rasideer-fran-usa> hämtad 22.12.2020

Ericsson, Martin, *Historisk forskning om rasism och främlingsfientlighet i Sverige: en analyserande kunskapsöversikt* (Forum för levande historia, 2016)

Francis, Dorian, *Den antirasistiska nationen under omförhandling: En kort historia av uppfattningen av rasismen i Sverige som strukturell*. (Kandidatuppsats, Stockholms Universitet, 2016), <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1127529/FULLTEXT01.pdf> hämtad 6.12.2020

Hadden, Joey & Cheong, Weng, Photos show where around the world Black Lives Matter and anti-police brutality protests are erupting, from Tokyo to Amsterdam, i *Business Insider* (6.6.2020) <https://www.businessinsider.com/photos-show-international-anti-racism-black-lives-matter-protests-2020-6?r=US&IR=T> hämtad 14.1.2021

Heston, Tobias. Ameil, Joseph, Sustaining Systemic Racism Through Psychological Gaslighting: Denials of Racial Profiling and Justifications of Carding by Police Utilizing Local News Media 10(4), i *Race and Justice* (2020), <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2153368718760969> hämtad 29.12.2020

Internationell konvention om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, (SÖ 1971:40) <https://www.regeringen.se/49b763/contentassets/3ff8a9bdaaca45c7bc1469bf6d46b1fe/internationell-konvention-om-avskaffandet-av-alla-former-av-rasdiskriminering-so-197140> hämtad 28.12.2020

Israelsson, Linette, Arrangören: ”Det är vår rättighet att leva” i *Expressen* (3.6.2020), <https://www.expressen.se/nyheter/arrangoren-det-ar-var-rattighet-att-leva/> hämtad 20.12.2020

Korn, Dan, Därför har Bilan Osman fel om Sverige, i *Expressen* (1.7.2020), <https://www.expressen.se/kultur/darfor-har-bilan-osman-fel-om-sverige-och-rasismen/> hämtad 22.12.2020.

Levin, Amat, Sa du rasism? Omöjligt, vi har en ofelbar värdegrund, i *Dagens Nyheter* (18.9.2020), <https://www.dn.se/kultur/amat-levin-sa-du-rasism-omojligt-vi-har-en-ofelbar-vardegrund/> hämtad 17.12.2020

Liptak, Kevin & Holmes, Kristen, Trump calls Black Lives Matter a 'symbol of hate' as he digs in on race, i *CNN* (01.07.20), <https://edition.cnn.com/2020/07/01/politics/donald-trump-black-lives-matter-confederate-race/index.html> hämtad 20.12.20.

Nationalencyklopedin, Black Lives Matter, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/black-lives-matter> hämtad 30.11.2020

Nationalencyklopedin, Konstruktionism, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/konstruktionism> hämtad: 8.12.2020

Ogalde, Daniel S, Ser du inte rasismen är du verklighetsfrånvänd, i *Aftonbladet* (5.6.2020), <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/MRKx7r/ser-du-inte-rasismen-ar-du-verklighetsfranvand> hämtad 17.12.2020

Orrenius, Niklas & Costantini, Daniel & Mahmoud, Alexander & Hansson Anders, De vittnar om rasismen som många i Sverige inte vill se. i *Dagens Nyheter*. (8.8.2020), <https://www.dn.se/nyheter/sverige/de-vittnar-om-rasismen-som-manga-i-sverige-inte-vill-se/> hämtad: 15.1.2020

Osman, Bilan, Sverige har varit vithetens högborg, i *Expressen* (30.6.2020), <https://www.expressen.se/kultur/sverige-har-varit-vithetens-hogborg/> hämtad 17.12.2020

Svahn, Clas, Arrangören: Tar helt avstånd från det som hände efter demonstrationen, i *Dagens Nyheter* (04.06.2020), <https://www.dn.se/sthlm/arrangoren-tar-helt-avstand-fran-det-som-hande-efter-demonstrationen/> hämtad 20.12.2020

Sweet, L Page, The Sociology of Gaslighting i *American Sociological Review* (2019), <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0003122419874843> hämtad 23.12.2020

The Times Editorial Board, The debate over police tactics spurred by the Rodney King beating still rages on. i *Los Angeles Times*. (28.4.2017), <https://www.latimes.com/opinion/editorials/la-ed-los-angeles-riots-20170428-story.html> hämtad 16.1.2020

Thomsen, Ian, How do today's black lives matter protests compare to the civil rights movement of the 1960s? i *News @ Northeastern*. (4.6.2020), <https://news.northeastern.edu/2020/06/04/how-do-todays-black-lives-matter-protests-compare-to-the-civil-rights-movement-of-the-1960s/> hämtad 16.1.2020

Von Hall, Gunilla, FN larmar: Sverige stöttar och sporrar rasistiskt hat, i *Svenska Dagbladet* (11.5.2018), <https://www.svd.se/fn-larmar-sverige-stottar-och-sporrar-rasistiskt-hat> hämtad: 19.11.2020.

Winther Jørgensen, Marianne, Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, upplaga 1:22 (Lund: Studentlitteratur, 2000)

Wolstenholme, Risa, The hidden victims of gaslighting, i *BBC* (24.11.2020) <https://www.bbc.com/future/article/20201123-what-is-racial-gaslighting> hämtad 2.11.2020